

ZDRAVOTNÝ STAV DUBÍN NA SLOVENSKU V ROKU 2024

Juraj Galko

Galko., J.: Forest health of Oak stands in Slovakia in 2024. APOL, 2025, vol. 6, no. 2, p. 320–313.

Abstract: The amount of sanitary felling of oak wood in Slovakia in 2024 was 75.7 thousand m³. Abiotic harmful agents damaged 66.5 thousand m³ of the total amount of sanitary felling in oak stands. Bark and wood-boring beetles represent a volume of 2.5 thousand m³. The non-native oak lace bug (*Corythucha arcuata*) spreads rapidly in last years. In dry years, the health of oak stands can be significantly deteriorated, so increased attention should be paid to forest stand hygiene as a basic measure of forest protection. The occurrence of bacteria causing “Acute oak decline” was confirmed in Slovakia. The overall situation regarding the health status of oak stands in Slovakia has stabilized in recent years.

Key words: oak; damage; drought; pest; stabilization

Zdravotný stav dubín v roku 2024

Celková asanačná vykonaná ťažba dubov na Slovensku v roku 2024 predstavuje takmer 76 tis. m³ hmoty (tab. 1, obr. 1), čo je mierne zníženie oproti minulému roku (81 tis. m³ hmoty), a podobne ako v predchádzajúcich rokoch (66 tis. m³, 82 tis. m³, 88 tis. m³, resp. 90,5 tis. m³). Situácia je momentálne priaznivá nakoľko v minulosti bola v tomto kraji podstatne vyššia asanačná ťažba, napr. v roku 2016 to bolo 107 tis. m³, v roku 2015 to bolo 196 tis. m³ hmoty a v roku 2014 to bolo 195 tis. m³) (Kunca et al. 2019; Galko 2020 až 2024).

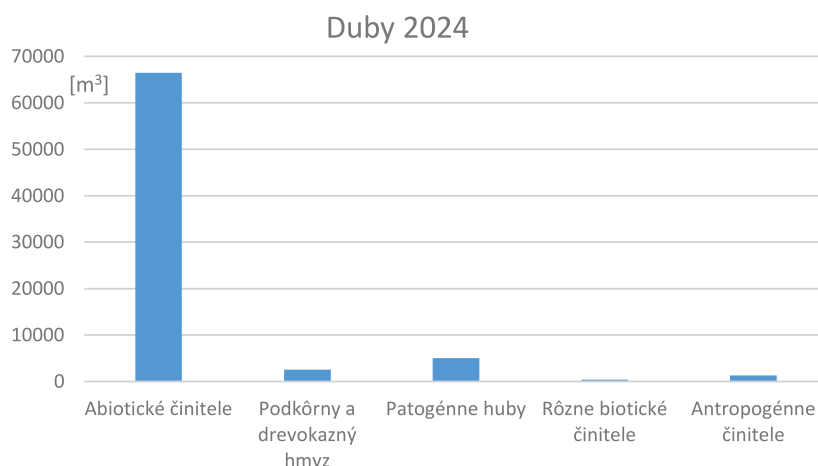
Abiotické škodlivé činitele spôsobili v roku 2024 naďalej dominantné poškodenie dubových porastov v rámci Slovenska, keď z celkového množstva asanačnej ťažby poškodili takmer 66,5 tis. m³ (tab. 1, obr. 1). V predošlých 3 rokoch to bolo 70,9 tis. m³, 55,1 tis. m³, resp. takmer 70 tis. m³) (Galko 2020 až 2024). Z tejto skupiny škodlivých činiteľov poškodil dubové porasty najmä vietor a sucho. V posledných rokoch nedošlo k veľkým vetrovým kalamitám v listnatých porastoch Slovenska.

V roku 2024 bolo zaznamenané poškodenie podkôrnym a drevokazným hmyzom v množstve takmer 2,5 tis. m³ (tab. 1, obr. 1) a za posledné roky je situácia priaznivá (2 tis. m³, resp. 3,6 tis. m³, resp. 3,3 tis. m³) a je to výrazne menej ako v rokoch ešte predtým (11,1 tis. m³, resp. 10,7 tis. m³) (Kunca et al. 2019; Galko 2020 až 2024). Zo skupiny podkôrných a drevokazných škodcov jednoznačne dominuje podkôrnik dubový (*Scolytus intricatus*). Tento škodca sa dokázal už v minulosti významne premnožiť a stále predstavuje potenciálne riziko premnoženia najmä v suchých rokoch. Zdôrazňujeme, že v dubových porastoch je treba po ťažbovom zásahu vykonať dôslednú porastovú hygienu (aj metódou celých stromov s následným štiepkovaním korún a ťažbových zvyškov) (<https://youtu.be/QfNCvnW3HJ8>). Pod kôrou duba a v dubovom dreve sa môže vyvíjať obrovské množstvo podkôrných a drevokazných škodcov (fuzáče, krasone, drvináriky), preto je dodržanie porastovej hygieny mimoriadne odporúčané (najmä v a po suchých rokoch).

Tabuľka 1. Štruktúra asanačnej ťažby dubov podľa hlavných skupín škodlivých činiteľov v roku 2024.

Table 1. Structure of sanitary felling of oak timber by main groups of harmful factors in 2024.

Skupiny škodlivých činiteľov	Asanačná vykonaná ťažba [m ³]
Abiotické činitele	66 460
Podkôrny a drevokazný hmyz	2 479
Patogénne huby	5 030
Rôzne biotické činitele	413
Antropogénne činitele	1 285
Spolu	75 667

Obrázok 1. Objem asanačnej vykonanej ťažby dubov v roku 2024 podľa hlavných skupín škodlivých činiteľov.
Figure 1. The volume of sanitary felling of oak timber in 2024 by main groups of harmful factors.

Patogénne huby poškodili v roku 2024 spolu 5 tis. m³ (tab. 1, obr. 1), čo je podobné množstvo ako v predchádzajúcom roku (5,5 tis. m³). V rokoch predtým to bolo 4,8 tis. m³, 6,8 tis. m³, 10,3 tis. m³, 9,2 tis. m³, resp. 11,1 tis. m³. V tejto skupine škodcov prevláda poškodenie tracheomykózami (ophiostomatálnymi hubami) a podpňovkou.

Rôzne biotické škodlivé činitele poškodili celkom 413 m³ (v predchádzajúcich rokoch 416 m³, 902 m³, 774 m³, 648 m³, resp. 625 m³) a antropogénne činitele celkom spolu takmer 1,3 tis. m³ (v predchádzajúcich rokoch 1,9 tis. m³, 1,3 tis. m³, 1,2 tis. m³, 959 m³, resp. 2 432 m³) (tab. 1, obr. 1).

Prognóza vývoja zdravotného stavu dubín

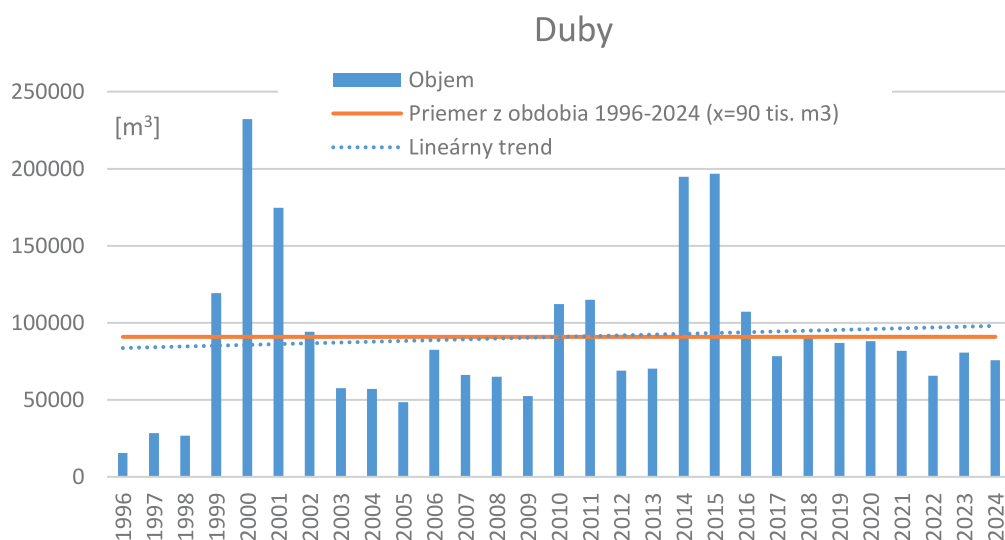
Napriek tomu, že dub je fyziologicky veľmi dobre prispôsobený na odolávanie suchu, predpokladáme v ďalších rokoch zvýšenú početnosť výskytu dubových chrobačiarov. V susedných krajinách sa po suchých rokoch premnožujú krasone rodu *Agrilus*, najmä nebezpečný krasoň dvojškvrnný (*Agrilus biguttatus*), ktorého dospelá larva doslova krúžkuje dubové lyko pod kôrou. Odporúčame si všimnúť čierne mokvavé flaky na kôre dubov. Je to dôsledok zavrtávania sa lariev tohto druhu pod kôru. Podobné poškodenie však spôsobuje aj skupina patogénnych baktérií, ktoré spôsobujú poškodenie známe z Anglicka ako „Acute oak decline“, čiže „Akútne chradnutie dubov“. NLC – LOS vykonáva prieskum tohto poškodenia na území Slovenska a potvrdili sme výskyt týchto baktérií aj na Slovensku (Galko et al. 2024; Tkaczyk et al. 2024). V posledných rokoch sme taktiež identifikovali niekoľko dubových porastov s početnými príznakmi na kmeňoch duba ako je popísané vyššie.

Nadalej pokračuje výrazné šírenie nepôvodného škodcu sietničky dubovej (*Corythucha arcuata*), ktorú sme prvýkrát objavili na Slovensku v roku 2018 (Zúbrik et al. 2019). Jej jednotlivé vývinové štádiá cicajú šťavy na spodnej strane dubových listov. Tieto listy už v priebehu leta postupne žltnú, znižuje sa schopnosť fotosyntézy a dochádza k oslabovaniu zdravotného stavu dubov. Šírenie tohto nepôvodného škodcu pokračuje smerom na sever a je rozšírená už takmer vo všetkých dubinách.

Z hubových patogénov je dlhodobo najvýznamnejšia podpňovka (*Armillaria* spp.) a ophiostomatálne huby, ktoré sa môžu aktivizovať po suchom roku 2022 a 2024. Pripomíname aj nové druhy húb z rodu *Phytophthora*, ktoré boli zistené zo vzoriek našich dubových porastov (Tkaczyk et al. 2020).

Dub má momentálne najvyššiu cenu za kvalitné sortimenty, zároveň je to drevo, na ktorej môže škodiť najväčšie spektrum drevokazných druhov hmyzu. Preto LOS naďalej upozorňuje na preventívne ošetrovanie cenných výrezov, resp. dražby dreva vykonávať mimo výskytu týchto druhov. Z tejto skupiny škodcov je najvýznamnejší jadrolod dubový (*Platypus cylindrus*), ktorý môže poškodiť aj jadro cenných výrezov.

Nadalej pretrvávajú poškodenie dubových porastov imelovcom európskym *Loranthus europaeus*. V napadnutých oblastiach sa nachádzajú dubové porasty, kde takmer každý dub má v korune niekoľko trsov tejto

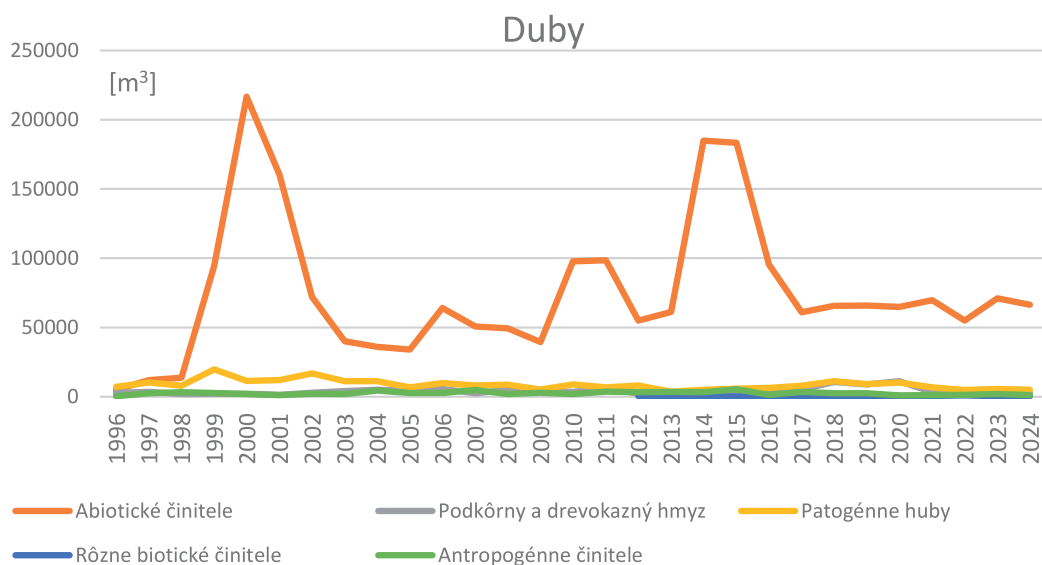
Obrázok 2. Vývoj objemu asanačnej vykonanej ťažby dubov.

Figure 2. The volume of sanitary felling of oak timber.

poloparazitickéj rastliny. Dlhodobosť oslabujú duby, znižujú prírastok a husto napadnuté jedince postupne odumierajú.

Na obr. 2 je znázornený Vývoj objemu asanačnej vykonanej ťažby dubov od roku 1996. Z tohto grafu vyplýva, že objem celkovej napadnutej dubovej hmoty za posledné roky je mierne pod dlhodobým priemerom a situácia je v posledných rokoch stabilizovaná. Potvrďuje to aj obr. 3, kde je zachytený vývoj asanačnej vykonanej ťažby dubov podľa vybraných skupín škodlivých činiteľov.

Nadalej upozorňujeme, že najmä v dubinách platí hlavné odporúčanie ochrany lesa, a to je dodržiavanie porastovej hygieny, t. j. včas spracovať z porastu čerstvo odumreté duby ešte pred vyletením podkôrných a drevokazných škodcov. To isté platí aj o ťažbových zvyškoch, resp. kopách pripravených na štiepkovanie. Suché a teplé počasie mimoriadne skracaie vývin týchto druhov v dreve a pod kôrou, preto netreba toto opatrenie podceňiť.

Obrázok 3. Vývoj asanačnej vykonanej ťažby dubov podľa vybraných skupín škodlivých činiteľov.

Figure 3. The volume of sanitary felling of oaks timber by selected groups of pest agents.

PodĎakovanie

Práca vznikla vďaka finančnej podpore v rámci projektu „PROMOLES“ – projekt financovaný z rozpočtovej kapitoly MPRV SR (prvok 08V0301). Táto publikácia vznikla aj vďaka podpore v rámci Operačného programu Integrovaná infraštruktúra pre projekt: Centrum excelentnosti lesnícko-drevárskeho komplexu LignoSilva; (kód ITMS: 313011S735) spolufinancovaný zo zdrojov Európskeho fondu regionálneho rozvoja. Štúdiá bola financovaná Európskou komisiou v rámci projektu LignoSilva [Grant Agreement #101059552] v rámci akcie Horizon Europe Teaming for Excellence.

Literatúra

- Galko, J., 2020: Zdravotný stav dubín v roku 2019. APOL, 1:215–218.
- Galko, J., 2021: Zdravotný stav dubín v roku 2020. APOL, 2:296–299.
- Galko, J., 2022: Zdravotný stav dubín v roku 2021. APOL, 3:366–369.
- Galko, J., 2023: Zdravotný stav dubín v roku 2022. APOL, 4:307–311.
- Galko, J., Tkaczyk, M., Kunca, A., 2024: Baktérie zodpovedné za hynutie duba zistené prvýkrát na Slovensku. APOL, 5:110–113.
- Kunca, A. a kol., 2019: Výskyt škodlivých činiteľov v lesoch Slovenska za rok 2018 a prognóza ich vývoja na rok 2019. Účelový elaborát, Zvolen, Národné lesnícke centrum, 92 s.
- Tkaczyk, M., Sikora, K., Galko, J., Kunca, A., Milenkovič, I., 2020: Isolation and pathogenicity of *Phytophthora* species from sessile oak (*Quercus petraea* [Matt.] Liebl.) stands in Slovakia. Forest Pathology, 50(5):e12632.
- Tkaczyk, M., Sikora, K., Galko, J., 2024: First report of bacteria causing Acute Oak Decline on *Quercus robur* in Slovakia. European Journal of Plant Pathology, 169:113–120.
- Zúbrik M., Gubka, A., Rell, S., Kunca, A., Vakula, J., Galko, J., Nikolov, Ch., Leontovyč, R., 2019: First record of *Corythucha arcuata* in Slovakia – Short Communication. Plant Protection Science, 55:129–133.
- YouTube kanál LOS Banská Štiavnica: Príklad porastovej hygieny v dubových porastoch – štiepkovanie. <https://youtu.be/QfNCvnW3HJ8>.

ADRESA

Ing. Juraj Galko, PhD.
Národné lesnícke centrum – Sekcia pre vedu a výskum
Lesnícka ochranná služba
Lesnícka 11
SK-969 01 Banská Štiavnica
e-mail: juraj.galko@nlcsk.org